

מבחן 16 י"ב עד י"ח טבת

חפץ חיים הלכות רכילות מכלל ז' סעיף ב'
עד כלל ט' סוף סעיף ד'
אהבת חסד
מתחילת פרק ד' עד סוף פרק ה'

חפץ חיים

מדוע חומר יותר לספר רכילות על תלמיד חכם?
א' כיון שמסתמא זה שקר, וגם זה יותר מפריע לתי שמספר לו.
ב' כיון שהתורה ציוותה להתדבק בת"ח ולסייעו ולכבדו, והוא עושה היפך זה. ג' שתי התשובות נכונות.

האם מותר לקבל רכילות שסיפרה לו אשתו?
א' מותר כיון שאשתו כגופו. ב' אין בזה איסור קבלת רכילות, אבל זה עלול לגרום למריבות ולדאבון נפש. ג' יש בזה גם איסור קבלת רכילות, ונכון לגעור בה.

מי שרואה שחבירו רוצה להשתתף עם אדם והוא משער שבדאי יגרם לו מכר נזק, האם צריך לומר לו (לפי כללי ההתר)?
א' אינו צריך, ואין הדבר אלא בגדר התר בדיעבד.
ב' צריך ללכת ולומר לו. ג' שב ואל תעשה עדיף.

האם תנאי התר רכילות לתועלת שייכים גם באופן שמספר לאדם שמישהו עומד להיזק לו?
א' כן. ב' לא. ג' רק חלק מהפרטים נצרכים.

באר מים חיים

המספר לשון הרע או רכילות לאדם שאינו נוגע לענין ומזכירו שלא לספר והוא באמת לא סיפר, האם עבר איסור?
א' כן. ב' לא. ג' בלשון הרע כן וברכילות לא.

אדם שאינו רוצה להיטיב לחבירו, האם מותר לשאולו למה לפלוני היטבת?
א' אם אמר לו שאותו פלוני סיפר לו זאת, או שהוא יבין זאת מעצמו, אסור.
ב' רק אם אמר לו שפלוני סיפר לו זאת אסור.
ג' בכל אופן מותר.

מה יותר חומר גילוי סוד או סתם אבק לשון הרע ורכילות?
א' גילוי סוד.
ב' סתם אבק לשון הרע ורכילות.
ג' שניהם שוים.

האם מותר לספר רכילות לתועלת בלי להוכיח מתחילה את המדובר?
א' אם משער שתוכחתו תועיל אסור, ואם לאו מותר.
ב' אם משער שיבטיח לו שלא יעשה כך עוד, אסור, ואם לא מותר.
ג' בכל אופן אסור.

מבחן 17 י"ט עד כ"ה טבת

חפץ חיים הלכות רכילות מכלל ט' סעיף ה' עד סוף הציור השני
אהבת חסד
חלק ג' מתחילת פרק ו' פרק ח' "אם יש"

חפץ חיים

באופן שיש את התנאים להתיר רכילות, האם יספר מעצמו בלי שהוא שואל אותו?
א' צריך. ב' מותר. ג' אסור.

הקונה דבר במחיר גבוה באופן שעל פי דין אינו יכול לחזור בו, מה יעשה השומע?
א' ישבח את המקח בעיניו. ב' לא ישבח ולא יגלה לו את טעותו. ג' יגלה לו את טעותו.

אדם שסיפרו לו שפלוני הזיק לו, האם מותר לו לפעול כנגד המזיק?
א' מותר רק אם הגידו על כך בבית דין ובית דין הרשוהו לזה.
ב' אם סיפרו לו שני בני אדם נאמנים מותר גם בלי בית דין.
ג' מותר רק על פי בית דין או על פי הרבה אנשים.

איזה איסור כתב החפץ חיים שעובר מי שמייעץ לחבירו עצה שאינה הוגנת?
א' ואהבת לרעך כמוך. ב' והלכת בדרכיו. ג' לפי עוזר לא תתן מכשול.

באר מים חיים

מוכר שמשבח את סחורתו בדבר שאין בה, האם יאמר זאת ללוקח לפני הקניה?
א' כן. ב' אם מוכרה ביותר משויה יאמר לו, ואם לאו אסור.
ג' הדבר ספק, וספיקא דאורייתא לחומרא.

מוכר המרמה בסחורה והוא יכול להציג את הלוקח בלי לספר לו שזה רמאות, האם מותר לספר לו שזה רמאות?
א' מותר. ב' אסור. ג' אסור, ואם המוכר מרמה בקביעות מותר.

האם מותר לספר לאדם שפלוני רימה אותו בסחורה, כאשר רק אחד מספרו?
א' מותר רק כאשר הטעות גלויה לכולם. ב' בכל אופן מותר, כיון שהוא יכול לחייבו שבועה בבית דין. ג' בכל אופן אסור.

מי שרוצה להשתתף עם פלוני ואינו יודע שהוא במצב דחוק והדבר עלול להזיק לשותפות, האם מותר לספר לו?
א' מותר. ב' אסור, ואם הוא שואלו על מצבו אפשר שמתור. ג' בכל אופן אסור.

אהבת חסד

האם בבתולה המשודכת לו שייכים האיסורים שיש בשאר עריות?
א' לא. ב' כן. ג' אסור כמו בשאר עריות חוץ מאיסור יחוד.

מה זוכה המשמח חתן?
א' לתורה. ב' לשם טוב. ג' שיהיה שמח כל ימיו, מידה כנגד מידה.

מה הכונה אשרי משכיל אל דל?
א' שאדם בעל שכל מבין כמה כדאי לעזור לתי שהוא דל. ב' שהרבה פעמים האדם נראה עשיר, וצריך להתבונן אם הוא עשיר או דל. ג' שצריך להתבונן כיצד לעזור לדל בצורה הטובה ביותר.

האם ראוי שהעני לא ידע מי נתן לו צדקה?
א' כן. ב' לא, והעיקר שלא יתן בפרהסיא. ג' ראוי שידע כדי שיוכל להכיר לו טובה.

מה היה החילוק בין רבא שעסק בתורה לאבבי שעסק בתורה וגמילות חסדים?
א' שאבבי עשה מעשי חסד שלא היו נעשים בלעדי, אף שלא בא מעשה לפניו. ב' שרבא עיקר לימודו היה לעצמו, ואבבי עיקר לימודו היה ללמד אחרים. ג' שאבבי עשה חסד אף בדבר שאפשר לעשותו ע"י אחרים.

האם בשמים הסכימו לאבבי או לרבא?
א' לאבבי, שהרי הוסיפו לו עוד כ' שנים. ב' לרבא, שהרי הלכה כרבא בכל מקום (מלבד יע"ל קג"ם). ג' אין אנו יודעים.

האם לימוד תורה נחשב גם חסד?
א' רק תורה שהיא ללמד לאחרים. ב' גם תורה שאדם לומד לעצמו, כיון שבזה הוא משפיע טובה לעולם. ג' גם תורה ללמד לאחרים אינו נחשב חסד כלל.

האם מותר לדור בשכונת בעלי לשון הרע?
א' אין איסור. ב' אסור. ג' אדם שמוחק לצדיק צריך להמנע משום חילול השם.

המספר דבר שאינו גנאי אבל יש בני אדם שמקפידים על כך, האם זה רכילות?
א' רכילות גמורה. ב' אבק רכילות. ג' מותר.

מבחן כללי

חפץ חיים כל ספר חפץ חיים
אהבת חסד
כל ספר אהבת חסד

מבחן 1

האם לוקים על לאו של "לא תלך רכיל בעמך"?
א' לוקים מלקות ארבעים. ב' לוקים מכת מרדות. ג' אין לוקים.

מה צריך לעשות כשרואים אדם שהורגל באחת מהמידות הרעות?
א' להוכיחו ולהסביר לו את חומר האיסור, אולי יחזור בו. ב' אין טעם להוכיחו מפני ש"כל דרך איש ישר בעיניו". ג' יחזיק אדם זה לרשע, אולם מצוה להוכיחו.

מדוע אסור להאמין לשתים שסיפרו לשון הרע?
א' מפני שהם נעשים רשעים ע"י סיפורם ורשע פסול לעדות, אבל בדבר שאינם נעשים רשעים מותר. ב' אפילו בדבר שאין נעשים רשעים אסור להאמין בודאות, דאין שם עדות אלא בבית דין. ג' אפילו בבית דין אסור להאמין ומותר רק למיחש.

על מי אמרו חז"ל שאין רפואה למכתו?
א' על בעל לשון הרע. ב' על המבזה תלמיד חכם. ג' על הגורם לחבירו לאבד את פרנסתו.

באר מים חיים

מתי עוברים בלשון הרע על לאו ד"לא תתייף את הארץ"?
א' המספר לשון הרע לתי ששונא את מי שעליו הוא מספר כדי למצוא חן בעיניו. ב' המקבל לשון הרע ומוסיף על הדברים כדי למצוא חן בעיני המספר. ג' שתי התשובות נכונות.

מהו התיקון למספר לשון הרע?
א' חרטה וידוי וקבלה לעתיד. ב' אם חבירו נתגנה בעיני השומעים ונסבב לו צער או נזק צריך לפייסו ואם לאו א"צ לפייסו. ג' שתי התשובות נכונות.

האם מותר לדור בשכונת בעלי לשון הרע?
א' אין איסור. ב' אסור. ג' אדם שמוחק לצדיק צריך להמנע משום חילול השם.

המספר דבר שאינו גנאי אבל יש בני אדם שמקפידים על כך, האם זה רכילות?
א' רכילות גמורה. ב' אבק רכילות. ג' מותר.

אהבת חסד

מידת החסד מועילה לכפר עונותיו של אדם כמו...?
א' תפילה. ב' בית המקדש. ג' יסורים.

מדוע החפץ חיים מבאר את ענייני גמילות חסדים בהלואה לפני שאר חלקי גמילות חסדים?
א' מפני שזה הכי נצרך. ב' בגלל שרבים מתרפים בזה. ג' מפני שיש על זה מצות עשה מי וחדת בתורה.

מדוע כתיב "ואתה נתן להם את אכלם בעיתו" בלשון נכח?
א' ללמד שגם בשעת האכילה יראה האדם כאילו שכיה כנגדו. ב' ללמד שגם כאשר האדם נתון מזון לחבירו הקב"ה הוא מסובב הסיבות. ג' מפני שמפתח של פרנסה הוא אצל הקב"ה, ואם היה נמסר לשליח הרבה אנשים לא היה להם מזון.

אלו דברים מגיעים לתי שהוא כלי וצר עין?
א' אין מרחמים עליו מן השמים, ויש מחיצה של ברזל בינו לבין הברכה. ב' באים עליו נגעים או שממונו כלה. ג' שתי התשובות נכונות.

איך אשר נתן לו הקב"ה עושר ונכסים, האם עדיף להניח ממונו ליורשיו או לתת אותו לצדקה (מדברי השל"ה)?
א' יתן כל ממונו לצדקה כדי להציל את נפשו מעושי הגיהנום. ב' אם בניו שומרי תורה ויעשו מזה צדקה יניח ממונו לבניו, ואם לאו יתן הכל לצדקה. ג' יתן הרבה לצדקה, וישאר גם לבניו.

האם אפשר להשתמש במעות מעשר לגמ"ח באופן שהמעות נשארים שלו לענין ירושה ועוד דברים?
א' אינו ברור כ"כ להתיר, די"ל שצריך להוציא המעות מרשותו לגמרי. ב' לדעת המתירים לקנות ספרים ולהשאילם לאחרים ודאי מותר. ג' אינו יוצא בזה ידי חובת מעשר.

האם חומש הוא מידה יפה או חיוב?
א' בכל אופן זה רק מידה יפה. ב' מידה יפה, וי"א שאם יש לו יש עניים הצריכים לחם או כסות זה חיוב. ג' י"א מידה יפה, וי"א חיוב גמור בכל אופן.

איזה דבר מחשיב את השואל לגזלן?
א' אם הוא משתמש בחפץ לפעולה אחרת ממה שהרשהו. ב' אם הוא משתמש בחפץ יותר ממה שקיבל רשות. ג' שתי התשובות נכונות.

מבחן 1 עד ג' שבת

חפץ חיים
מתחילת ההקדמה עד "ואחשבה לדעת"
אהבת חסד
מתחילת ההקדמה עד "ובעונותינו הרבים"

מבחן 1

מה הסיבה שבגללה נחרב בית המקדש השני?
א' שגאת חיים ולשון הרע.
ב' עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים.
ג' חילול שבת שהיא שקולה כנגד כל התורה.

האם המשיח היה יכול לבוא לפני סיום הזמן שנגזרה גלות על ישראל?
א' כן.
ב' לא.
ג' לא נקבע זמן אלא הכל תלוי בזכויות.

מתי נפרעים מן האדם על חטא לשון הרע?
א' רק בעולם הזה.
ב' רק בעולם הבא.
ג' בעולם הזה, והקרן קיימת לעולם הבא.

אדם הרגיל לדבר לשון הרע ומדבר גם דיבורים של קודש, מה נעשה עם דיבוריו?
א' הלשון הרע גורם שדיבורי הקודש שלו לא יעלו למעלה.
ב' דיבורי הקודש אינם נפגמים, מפני שמידה טובה מרובה.
ג' הוא נענש על שדיבר דברי קודש בפה טמא.

מבחן 2

מדוע אין תפילותינו מתקבלות?
א' מפני שעון לשון הרע פוגם בכח הדיבור.
ב' מפני שמיום שחרב בית המקדש חומה של ברזל מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.
ג' שתי התשובות נכונות.

מדוע החמירה התורה כ"כ בעון לשון הרע?
א' מפני שלשון הרע מעורר את המקטרג שגורם למיתת הרבה בני אדם.
ב' מפני שע"ל לשון הרע דיבורו נפגם ודיבורי הקודש לא עולים למעלה.
ג' שתי התשובות נכונות.

אלו עונות גורמים לאריכות הגלות?
א' לשון הרע ומחלוקת בלבד.
ב' הרבה עונות, וחטא הלשון עולה על כולם.
ג' כלל העונות שבין אדם לחבירו.

מה הכוונה "כעבות העגלה חטאה"?
א' שהעובר על איסור אחד אפילו איסור קל פעמים רבות, הוא נעשה עבה והקלוקל גדול.
ב' שמי שלשון מתגלגלת ללא מעצור עונו גדול.
ג' שהחטאים קשורים באדם כחבל העגלה, ועל ידי זה אין מצותיו עולות למעלה.

מבחן 2 ד' עד י' שבת

חפץ חיים
מההקדמה "ואחשבה לדעת" עד סוף לאו ד'
אהבת חסד
מההקדמה "ובעונותינו הרבים" עד פתיחה "גם צריך לידע"

חפץ חיים

מדוע אמר הנחש "אף כי אמר אלוקים לא תאכלו מכל עץ הגן"?
א' להוכיח להם שדאי מותר לאכול מעץ הדעת ב' להראות להם שא"א לקיים את מצות השם.
ג' לפתוח איתם בדיבור כדי שיוכל לפתוחם ומזה רואים שאין לדבר עם רשעים.

מדוע נגזר על יוסף שיהיה עבד?
א' מפני שאמר לאביו שאחיו קוראים לבני השפחות עבדים.
ב' ודאי היה לו היתר לומר הדברים לאביו, ונענש מפני שעשה מחלוקת עם אחיו.
ג' מפני שסיפר לאחיו שחלם שהם משתחוים לו כעבדים.

מדוע הזהירה התורה במפורש מלשון הרע יותר מאשר על שאר מידות רעות?
א' מפני שדווקא לשון הרע משחית את תואר הנפש.
ב' מפני גודל הרעות שיש בלשון הרע, והוא גורם לעבור על רוב האיסורים שבין אדם לחבירו.
ג' מפני שהאדם יכול לעבור לאו זה פעמים רבות ביום אחד.

מה לומדים מדכתיב "השמר בנע הצרעת לשמור מאד"?
א' שחייבים להראות את הצרעת לכהן.
ב' שאסור להסיר את סימני הטומאה מהצרעת.
ג' שצריך להשמר לא לשכוח להזהר מלשון הרע שזה גורם לצרעת.

באר מים חיים

כשהחפץ חיים כותב בסתמא בלאוין או בעשין או בארורין עובר, מה זה כולל?
א' לשון הרע ורכילות, בין על שקר בין על אמת.
ב' לשון הרע ורכילות, בין על שקר בין על אמת, בפניו או שלא בפניו.
ג' לשון הרע בלבד, בין על שקר בין על אמת, בין המספר ובין המקבל.

האם המקבל לשון הרע או רכילות עובר על "לא תלך רכיל בעמך"?
א' כן.
ב' לא.
ג' המקבל רכילות כן, והמקבל לשון הרע לא.

האם המספר או המקבל לשון הרע על אמת עוברים ב"לא תשא שמע שוא"?
א' כן.
ב' לא.
ג' המספר עובר והמקבל אינו עובר.

האם המקבל לשון הרע אינו מסייע למספר כלל עובר על "השמר בנע הצרעת"?
א' עובר.
ב' אינו עובר.
ג' צריך עיון.

אהבת חסד

היכן מצינו שהתורה תחילתה גמילות חסדים?
א' שבראיית העולם שנכתבה בתחילת התורה היא כדי שהנבראים יוכלו לקבל השפעת טובו וחסדו של הקב"ה.
ב' דכתיב "ויכן ד' אלוקים את הצלע ויביאה אל האדם" וכל השרוי בלא אשה שרוי בלא טובה.
ג' דכתיב "ויעש ד' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם".

האם בעשית חסד מקיימים מצוה דאורייתא של "ואהבת לרעך כמוך"?
א' כן.
ב' לא.
ג' חסד לחיים כן, אבל חסד למתים לא.

האם בני נח היו מצווים לכסות את אביהם?
א' לא, כי אין זה משבע מצוות בני נח, רק מצד מידת החסד.
ב' כן, מפני שזה מצוה שכלית.
ג' כן, מפני שזה אביריהו דגילוי עריות.

מה הכוונה במה שכתוב "ייהי אחרי מות אברהם ויברך אלוקים את יצחק בנו"?
א' שהברכות שנתברך אברהם עברו ליצחק.
ב' שבירך אותו הקב"ה שיזכה להיות גומל חסדים כמו אברהם.
ג' שניחמו תנחומי אבליים.

מה עשה יעקב עם המעשר?
א' מסתמא נתן לצדקה וחסד.
ב' בנה בית מדרש.
ג' נתן לשם בן נח.

מדוע לא פרשו המיילדות מלהיות הזכרים?
א' שמא יבואו מילדות שיקיימו מצוות פרעה.
ב' כדי לזכות בעצמן למסור נפש להציל אחרים.
ג' כדי להחיות את הנקיבות.

בזכות מה זכה יוסף שמשו רבינו לקח את עצמותיו לארץ ישראל?
א' מפני שטרם בקברת יעקב.
ב' מפני שלא ערער על מה שרחל אמו לא נקברה במערת המכפלה.
ג' מפני שלא זכה להיות בארץ ישראל בכל השנים שנמכר לעבד.

מבחן 3 י"א עד י"ז שבת

חפץ חיים
לאוין ה' עד סוף עשין ב'
אהבת חסד
פתיחה "גם צריך לידע" עד סוף הפתיחה, ומתחילת חלק ב' עד "בא וראה"

אהבת חסד

באיזה אופן הנמנע מלהיטיב למי שנמנע בעצמו מלהלוות לו עובר על "לא תקום"?
א' בכל אופן שנמנע מלהיטיב לו.
ב' רק כאשר מפרסם בעיר שא"א לסמוך עליו.
ג' רק כאשר נמנע מלהלוות לו, אבל כשנמנע משאר טובות אינו עובר.

מתי הנמנע מלהלוות עובר על "לא תעמוד על דם רעך" לפי המכילתא והרמב"ם?
א' אינו עובר.
ב' רק כאשר ללא ההלואה יכול להגיע לידי סכנת נפשות.
ג' גם כאשר ללא ההלואה הוא עלול להגיע להפסד גדול.

מה נכלל במצות "והלכת בדרכיו"?
א' להיות רחום וחונן בלבד.
ב' לילך במידותיו של הקב"ה שהם כולם רק לטוב.
ג' לקיים את כל המצוות.

מדוע כתוב "אם כסף תלוה את עמי" למרות שזה חיוב?
א' כיון שמי שאין לו אינו מחויב.
ב' בגלל שהאדם יכול לפטור עצמו ע"י עשית חסדים אחרים.
ג' בגלל שהמשך הפסוק "לא תהיה לו כנושה" שייך רק בישראל.

איזו מעלה חשובה יותר יראת שמים דביקות בד' או אהבת ד'
א' יראת שמים.
ב' דביקות בד'.
ג' אהבת ד'.

האם גזל זה סיבה לאבד את הממון הכשר שיש לו?
א' יפסיד רק אותו ממון.
ב' יפסיד כפול ממי שגזל.
ג' יכול לצאת נקי מנכסיו בגלל זה.

האם הימנעות מעשית צדקה וחסד כפי עושרו היא סיבה להפסיד ממון?
א' לא.
ב' יפסיד אותו ממון שהיה צריך לתת.
ג' ממנו יהיה כלה והולך בגלל זה.

חפץ חיים

האם השומע לשון הרע עובר על "השמר לך פן תשכח את ד' אלוקיך"?
א' עובר.
ב' אינו עובר.
ג' אם הוא מאמין לדברים הוא עובר, ואם אינו מאמין אינו עובר.

מתי המספר לשון הרע עובר על "לא תשנא את אחיך בלבבך"?
א' בכל גונא שמדבר מתוך שנאה.
ב' אם בפניו מדבר עימו שלום ושלא בפניו מדבר עליו לשון הרע.
ג' רק אם אומר לשומעים שלא יאמרו לאותו אדם שדיבר עליו.

באיזה אופן המספר לשון הרע עובר על "לא יחלף קורח וכוונתו"?
א' באופן שהוא מדבר לשון הרע על גדולי ישראל.
ב' באופן שהוא מחזיק במחלוקת על ידי סיפורו.
ג' בכל לשון הרע עובר, מפני שזה עלול לגרום למחלוקת.

על מי נאמר שאין לו חלק לעולם הבא?
א' המלכין פני חבירו דווקא בפני רבים.
ב' כל המבייש את חבירו, אפילו בינו לבין עצמו, שלא במקום תוכחה.
ג' כל המבייש את חבירו אפילו בינו לבין עצמו, ואפילו במקום תוכחה.

באר מים חיים

האם המספר רכילות עובר על "השמר לך פן תשכח את ד' אלוקיך"?
א' עובר.
ב' אינו עובר.
ג' צריך עיון.

האם שייך איסור חילול השם בלשון הרע שלא בפניו או בקבלת לשון הרע?
א' כן.
ב' לא.
ג' שלא בפניו כן ובקבלת לשון הרע לא.

באיזה אופן המספר לשון הרע אינו עובר על "לא תהיה אחרי רבים לרעות"?
א' שלא בפניו.
ב' לשון הרע על אמת.
ג' בכל אופן עובר.

האם המלמד יתום תורה או אומנות מותר לו לצערם בשביל שילכו בדרך ישרה?
א' מותר כפי שנוהג בכל תלמידיו.
ב' מותר, אבל ינהג בהם בנחת כבוד ורחמים.
ג' אסור בכל אופן.